

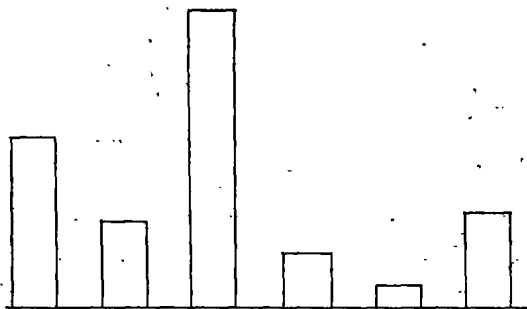
ԾՈՎԱՅԻՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԵԼԵԻՄՈՒՏՔ

ԵԻՐՈՊԱԿԱՆ

ԳԼԽԱՌ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆՑ

Ի շինութիւն և ի սպառազինութիւն պատերազմական նաւուց, և ուրիշ որ և իցէ մարտական իրաց համար եղած ծախքը արդեան եւրոպական քաղաքականութեան պատճառաւ, իւրաքանչիւր տէրութեանց տարեկան ելումսից մէջ մեծ և նշանաւոր գումար մը կը կազմէ, և որ ընդհանրապէս տարի տարուան վրայ շատցած է քիչ շատ

Գաղղ. Ռուս. Անգլ. Գերմ. Աւստր. Իտալ.

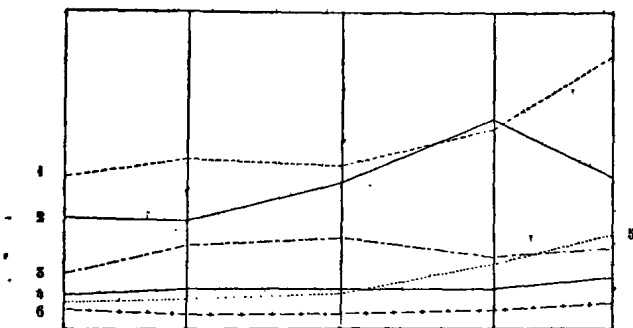
Համեմատութիւն վեց մեծ Պետութեանց ծովային ծախսոց 1889 թւին:

ամէն տէրութեանց մէջ, ինչպէս պիտի տեսնենք արդ. սկսելով սակայն 1871 էն, այսինքն է Ֆրանսա — Բրուսական պատերազմէն վերջը, եւ մեր քննութիւնը պիտի ընենք միայն 6 մեծ Պետութեանց վրայ, որք են Անգղիա, Գաղղիա, Գերմանիա, Աւստրիա, Իտալիա և Ռուսաստան, սկսելով յԱնգլիոյ:

1871 ին Անգլիոյ ծովային ծախսուց գումարն էր 195 միլիոն ֆռ.

1874 թին աւելնալով եղաւ 208 միլիոն, հետեւեալ տարին (1875) 218 միլիոն և 1876 թին՝ 229 միլիոն։ Ուսկից յետոյ տարի տարուան վրայ նուազելով մինչև 1880, կը հասնի 208 միլիոն։ Այս նուազութիւնը առ երևոյթ բան մ'էր, վասն զի անկէ վերջը մինչև հիմա ուրիշ բան չըրաւ բայց եթէ ամէն տարի յաւելու ծախուց գումարը, այնպէս որ 1885 թին էր 258 միլ. յաջորդ տարին 264, 1887 թին 261, և 1888 թին՝ 288 միլիոն։ Վերջապէս 1889 թին որոշելով խորհրդարանի մէջ աւելցնել ծովային ծախուց համար 50 միլ. որով ընդ ամէնն կը լինի մերձաւոր, յապէս 330 միլ. Ֆրանք, ինդհանրապէս Ունգղիոյ ծովային ծախուց գումարը միշտ երթալով աւելցած է, սակայն համեմատելով տէրութեան բոլոր ելումտից ծախուց գումարին հետ, կը տեսնենք որ իրաւ.

1874 1875 ... 1880 1885 1889

1. Աւելցիւմ. — 2. Գազալիւմ. — 3. Ուսուիւմ. — 4. Գերմանիւմ. —
5. Իտալիւմ. — 6. Աւստրիւմ.

Փոփոխումներ ծովային ծախուց զամազան Դետուիտանց Ներուպիոյ 1871—1889

բու հետ համեմատական չեն զուգընթանար, և այսպիսի ինչ առ հա. բիրտը միշտ համեմատական չէ բոլոր ծախուց գումարին հետ. և այս անկէ յառաջ կու գայ որ տարիներ կան յորում ընդհանուր ծախուց գումարն սաստիկ կերպով յանկարծական բարձրացած է, 1812 միլիոնէն որ էր 1871 թին, 8 տարի վերջը 1879 թին բարձրացաւ 3220 միլիոնի տէրութեան ընդհանուր ծախքը. 1881 թին եղաւ 3126 միլիոնի, և 1889 թին էր 2453 միլ.։ Իսկ ծովային ծախուց գումարն էր համեմատելով ընդհանուր ծախուց գումարին հետ 10.70% 1871 թին. 6.40% 1879 թին, 1888 էր 12.70% և 1889 15.80%։ Իսկ միլիոն հաշուով է 9% իւրաքանչիւր տարւոյ համար։

Անցնինք Գերմանիոյ, Շատ ժամանակ գրեթէ ոչինչ բան մ'աւելցուց տարի տարուոյ վրայ Գերմանիա իւր նաւական զօրութեան ի նպաստ, 1871 ին էր 47 միլ. ութ տարի մինչև 1879 իւր գումարը տարի տարուան վրայ բարձրացուց, որ մինչև հասաւ 60 միլ. 80 — 83 նուազեցաւ դարձեալ 10 միլիոնի չափ, 84 ին. եղաւ 74 միլ. 86 ին 62 ի իջաւ և 89 ին 64 միլ. էր: Նշանակելով է որ ծովային ծախուց գումարին այս ոչինչ կերպով աւելնալուն միջոց ընդհանուր ելումոց ծախքը քառապատիկ շատցաւ այս 19 տարուան միջոց, 1871 ին էր 314 միլ. 1879 ին 840 միլ., 1888 ին 1532 միլ. և 1890 ին էր 1210: Համեմատելով ծովային ծախքը ընդհանուր ծախուց հետ, 1871 ին էր 15.40% ուսկից վերջը միշտ նուազեցաւ մինչև 1889, յորում էր 5.20%, Միջին հաշուով է 6.40%:

Աւստրիոյ ծովային շինուածոց ծախուց գումարը աւելի խեղճ է քան զԳերմանիոյ, և ընդհանուր ելումոց ծախուց գումարին պէս, ծովային ծախուց գումարն ալ ոչինչ տարբերութիւն կրեց 19 տարուան մէջ, 1871 ին էր 27 և յետ այլ և այլ անգամ իջնելու և ելլելու, 1889 ին էր 28 միլիոնիսկ համեմատութիւնը ծովային ծախուց ընդհանուր ծախուց գումարին հետ, 1871 ին էր 8.80% յետոյ իջաւ 7. 1882 — 83 ին ելաւ 9, յաջորդ ամաց մէջ, և նուազելով դարձեալ կըաւ 8.1 1889 ին, իսկ միջինն է 8.1

Քլորիովին հակառակ ուղղութիւն բռնեց իտալիա իւր ծովային և ընդհանուր ծախուց համեմատութեան նկատմամբ: Իրովային ծախուց գումարը համեմատութեամբ ընդհանուրին եռապատիկ աւելցաւ, 1871 ին էր 36 միլ. յաջորդ տարիները եղաւ 40, 44, 46, 1884 ին յանկարծակի ելաւ 57, յաջորդ տարին 78 ի, 85 ի 1886 ին և 1889 ին եղաւ 112 միլ.:

Կը մնայ արդ մեզ խօսել Ռուսիոյ և Գաղղիոյ վրայ: Ռուսիոյ նաւական ծախուց գումարը ամենէն աւելի փոփոխութեան ենթակայ եղած է, ինչպէս նաև ընդհանուր ծախքը, 1871 ին ծովային ծախքն էր 70 միլ. որ շատնալով 5 տարի շարունակաբար, 1876 ին եղաւ 100 միլ. և յետ քիչ մը ժամանակ ցածնալու, դարձեալ սկսաւ բարձրանալ մինչև 1884 յորում ամի էր 135 միլ. Յաջորդ տարին (1885) յանկարծակի կը նուազի մինչև 90 միլ. և 1886 ին կը շատնայ մինչև 9156 միլ. 1887 ին դարձեալ կ'իջնէ 80 միլ. և յաջորդ երկու ամաց մէջ կը բարձրանայ դարձեալ և կը լինի 102 միլ.:

Գաղղիոյ ծովային ծախուց գումարը 1871 ին էր 145 միլ. որ է ըսել 50 միլիոն պակաս Անգղիոյ նոյն տարուան ծախքէն, մինչդեռ ընդհանուր ծախքն էր 3548 միլ. 4 տարի գրեթէ նոյն վիճակի մէջ մնաց բարձրանալով 4.10% էն 4.50%: 1876 ին ծովային ծախքը էր 165 միլ. և երթալով կը շատնայ մինչև 91881, յորում ամի էր 193 միլ.: իսկ ընդհանուր ծախքը նոյն տարուան մէջ էր 4167 միլ.:

Դարձեալ կը շարունակէ բարձրանալ յաջորդ 4 ամաց մէջ լինելով 234 միլ. 254 միլ. և հուսկ ուրեմն 266 միլ. 1885 ին, որ համեմատելով ընդհանուր ծախուց հետ կը լինի 70/0: Ասկից վերջը կը սկսի տարի տարուան վրայ նուազիլ մինչև 94889, յորում ամի էր 197 միլ.: Իսկ ընդհանուր ծախուց հետ համեմատելով կը լինի 6.2, ընդհանուր ծախքն լինելով 3203 միլ.:

ԽՈՐՈՒԹԻՒՆՔ ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ

Անցեալ տարի Ռուս Չերնոմորէց մարտանաւն ուսումնական հետազոտութեան ելաւ Սև ծովուն վրայ, և հետաքննողքն էին Պ. Վըրանկել (Wranguel) իրագէտ, Պ. Սպինդլէր (Spindler) երկրաբան-բնագէտ, և Պ. Անդրուսսօֆ (Androussoff) ընապատմագէտ, և նաւապետն էր Սմիրնօֆ (Smirnoff): Ուղևորելով յՕթեսսայէ Չերնոմորէց այլևայլ անգամ կտրից անցաւ Սև ծովը դիմելով ի Սեւաստապօլ, ի Թէոդոսիա, ի Բատում և յՍսկեղջիւր Պօլսոյ: Խորութիւնները չափելու համար գործածուեցան թոմսոնի և Մէյէրի խորաչափներն, իսկ ծովուն յատակը գտնուող նիւթոց քննութեան համար գործածուեցաւ այն աղմահան գործին՝ զոր ի կիրարկին թափիզնաւնի ուսումնաբնինք: Դարձեալ ջրոյն ըստ խորութեան ջերմութեան տարբերութիւնը իմացան Միլլէր-Գաժէլլա և Նէկրէտտի-Նամարա գրութեամբ ջերմաչափներով: Իսկ ջրոյն խտութեան չափը իմանալու համար գործածեցին հաստատուն ծանրոցով խտաչափը:

Մեծագոյն խորութիւնը գտնուեցաւ ծովուն երկրաչափական կեդրոնին մօտերը, այն գծին վրայ որ կը միացնէ զԹէոդոսիա ընդ Սինոպի, և էր գրեթէ 2250 մետր: Այս կետէն սկսեալ մեկնելով դէպ յեզերք ամենայն ուղղութեամբ բաւական միջոց՝ ծովու յատակին մակերևոյթը գրեթէ զուգահեռական է, այնպէս որ Սև ծովուն մեծագոյն մասը՝ երկայն և տափակ ամանի մը ձևն ունի: Ընդ մէջ Ղըրիմու և Անատոլիայ ինչպէս որ կը կարծէին՝ ծովու յատակը բարձր չգտան, նմանապէս այն ահագին խորութիւնները զոր կը յուսային գտնել Էովկաս լեռանց ստորոտը: Այս ստորոգ է որ Էովկասու ստորոտին չեղութիւնն կը շարունակուի նաև ծովուն մէջ, սակայն քիչ մը տեղ, և վերջը կը տափարակի: Ամենաքիչ խորութիւն ունեցող մասը կը գտնուի ծովուն հիւսիսային արեւմտեան կողմը, ընդ մէջ Դանուբի և Տնեբրի մէկ կողմանէ, և միւս կողմանէ այն գծին որ կը միացընէ գիւրկաս ընդ Եւպատորիոյ, և որոյ տարածութիւնն է 881,500 քառակուսի հազարամետր, որոյ խորութիւնն է առ առաւելն 180 մետր, յատակը՝ տափարակ, և քիչ մը առ ի շեղ քէպ ի հարաւային արեւելք: